

TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSIDA MAQSADLI TA'LIM METODIKASI

Sobirov Dilshod To'xtamurod o'g'li

Toshkent Amaliy fanlar universiteti Pedagogika kafedrasi o'qituvchi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada talabalarning mustaqil ta'lim va o'quv topshiriqlarini innovatsion texnologiyalar asosida takomillashtirishda maqsadli ta'lim asosida mustaqil ta'limni tashkil etish jarayoni va undan foydalanish metodikasini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlari: *mustaqil ishlash, ilmiy ishlar, talabalarning shaxsiy ishi, mediatexnologiya, element, kasbiy bilim, makro-mikro omillar, pedagogik yondashuv.*

KIRISH

Jahonda globallashtirish va axborotlashish jarayonlari, innovatsion ta'lim muhitida yuzaga keladigan mustaqil ta'lim topshiriqlarida, pedagogik-metodik o'zgarishlar kiritishni taqozo etib, bu borada maqsadli ta'lim tizimida o'qitishning ahamiyati ortib bormoqda. Maqsadli ta'lim tizimi o'qitish amaliyotida gibril ta'limda pedagogika fanlarini o'qitish hamda didaktik pedagogik tayyorgarlikka bo'lgan kasbiy kompetensiyani rivojlantirish muammolari OTMLar kesimida o'rganilmoqda. Rivojlangan davlatlardagi, ta'lim jarayonida mustaqil ta'lim topshiriqlari hamda o'quv topshiriq ishlarni tashkil qilish tizimi (bilim, ko'nikma va malakalarni rivojlantirish bilan bog'liq muammolar yuzasidan kuzatishlar olib borilgan pedagogika fanlarini o'qitishda kompetensiyaviy yondashuvlar olib borilayotgan oliy ta'lim muassasalarida kasbiy kompetensiyalarining rivojlantirish darajasini oshirib borish zarurligini ko'rsatadi. Dunyoda bo'lajak pedagog-o'qituvchilarni, didaktik-metodik kompetentligini rivojlantirishda gibril ta'lim modellarini samarali qo'llash mexanizmlarini rivojlantirish, metodik o'qitish vositasida pedagogikaning ta'limiy jarayonida, mustaqil ta'lim topshiriqlarini rivojlantirish orqali, ilmiy adabiyotlarda mustaqil topshiriqlarning mazmuniga, foydalilik darajasiga alohida e'tibor beriladi. Jumladan, talabalarning maqsadli ta'limda metodik kompetentligini rivojlantirishning amaliy-metodik va ilmiy metodik ta'minotini rivojlantirish, masofaviy va mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirishning an'anaviy va noan'anaviy shakllarini pedagogik ta'lim sohalariga adaptiv qo'llash pedagogik-metodik tizimini ishlab chiqish muhim dolzarblik kasb etadi. Ayniqsa, gibril ta'lim sharoitida oliy ta'limdagi o'qituvchilarning maqsadli ta'lim tizimidagi metodik tayyorgarligini jadallashtirish, didaktik-pedagogik faoliyatini samarali tashkil etishga tayyorlashning mustaqil topshiriqlar tizimini takomillashtirish yanada dolzarblik kasb etadi. Pedagogik ta'lim yo'nalishlari metodikasida bugunga qadar mustaqil ta'lim o'quv topshiriqlarini rivojlantirish kommunikativ, tahliliga doir keng tadqiqotlar olib borilgan. Lekin maqsadli ta'lim tizimida pedagogikada pragmatik, didaktik xususiyatlari tizimli o'rganilgan emas. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishi bo'yicha 2022 — 2026 yillarga mo'ljallangan yangi o'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida "ta'lim

tizimini takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish"[14, 86-bet] alohida ta'kidlangan. Zero maqsadli ta'limda mustaqil ta'lim topshiriqlari global masalalar sirasida markaziy o'rinni egallaydi. Shunga ko'ra, maqsadli ta'lim tizimida pedagogika fanlaridan mustaqil topshiriqlar tuzish, pragmatik jihatdan o'rganib, ularning pedagogik-didaktik qiymati va ijtimoiy ahamiyatini aniqlashga qaratilgan mazkur tadqiqot katta ahamiyatga ega.

Respublikamizda oliy ta'lim pedagogikasida maqsadli ta'lim asosida mustaqil ta'limni keng joriy etish, yangi Renesans pedagogikasi sharoitida talabalarni mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Pedagogika fanlarini o'qitish metodikasi kompetensiyaviy yondashuvga asoslanmoqda, dars mashg'uloti jarayonida didaktik kompetensiyalarni rivojlantirishkasbiy kompetensiyalarning takomillashishiga olib kelish ko'zda tutilmoqda. Pedagogika ta'lim mazmunini o'rganishga qo'yilgan aniq malaka talablari asosida (bilim), (ko'nikma), (o'qish) va (malaka) talablari metodik imkoniyatlarini yanada kengaytirish zarurligini ko'rsatib turibdi. Bu esa, maqsadli ta'lim tizimi sharoitida pedagogika fanlarini o'qitishda metodik kompetentligini rivojlantirishning didaktik tizimi va texnologik modelini ishlab chiqish va ularni amaliyotga joriy etishning, didaktik shart-sharoitlarini takomillashtirishni taqozo etadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 17-fevraldagi "Fanlar akademiyasi faoliyati, ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, boshqarish va moliyalashtirishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-2789-son Qarori, 2017-yil 20 apreldagi PQ-2909-son "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2909-son Qarori, 2017 yil 22 maydagi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Oliy ta'limdan keyingi ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi VM-304-son Qarori, 2020 yil 24 yanvardagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi ijrosini ta'minlashga hamda mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishga ushbu maqola muayyan darajada xizmat qiladi. Ushbu maqsadlar o'rniga qo'yilgan talablar mustaqil ta'limni o'rganish talaba faoliyatida juda muhim ahamiyatga ega. Bu uning mediatexnologik yondashuvlarga oid ma'lumotlarni o'rganishning sifatini oshirish uchun kerakli, masalan, talabalarining o'zlariga biriktirilgan pedagogik amaliyotdagi guruhlar orqali kasbiga oid ma'lumotlarni olish uchun, va uni bajarish orqali professional masalalarni hal qilish uchun foydalanishadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

Adabiyotlar tahlil etilganda, pedagogik-mediatexnologik yondashuvlar shuni ko'rsatdiki, mustaqil ishlariga oid muammolarning tarixiy asoslari mavjud. Antik filosof-pedagoglar (Pythagoras, Platon, Sokrat va boshq.) Jahon ta'lim tizimiga Rinascimento, Y.A. Komenius, J. Locke, M. Monten, I.G. Pestalozzi, J.J. Rousseaular mustaqil ishlari uchun zarur bo'lgan shaxsiy xususiyatlarni, masalan, mustaqillik, ijodiy faoliyat, refleksiya, shaxsiy tajribani, o'qituvchilar bilan hamkorlik va ijodiy ishlarini ajratdilar. O'tkazilgan vaqt davomida ushbu muammolar ko'plab yo'nalishlarda nazariy va amaliy ravishda o'rganildi. Shu nuqtai-nazardan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar muhim ahamiyat kasb etadi.

S.I. Arxangelskiy, E.Ya. Golan, A.K. Gromtseva, V.V. Davydov, L. Dickinson, G.L. Il'in, B.G. Yoganzen, S.I. Zinov'ev, N.D. Nikandrova, I.I. Ilyasov, J. Camilleri, M.V. Clarin, N.F. Koryakovtseva, Yu.N. Kulutkin, I.Ya. Lerner, D. Little, G.V. Matushevskaya, A.M. Matyushkin, A.A. Mirolyubov, M. Oscarson, A.K. Osnitsky, A.V. Usov, S.K. Folomkina, G. Kholek, V.D. Shadrikov kabi tadqiqotchilar ishlab chiqqanlar. Ular talabalarning mustaqil ishlarini rivojlantirish bo'yicha ishlari ushbu ilmiy ishlar uchun muhim ahamiyatga ega. Mustaqil ishlarni tashkil etish shakllarini o'rganish, ularning o'quv jarayoniga maqsadli ta'lim asosida ta'sir ko'rsatishi haqida tushuncha olishga yordam beradi. Mustaqil ta'lim ishi termini izohlanishi pedagogika lug'atida quyidagicha ta'rifi berilgan: "talabasamarali o'z faoliyati barcha tuzilma qismlarida mustaqil ravishda amal qilishini ko'rsatadigan o'quv faoliyat turi, yaratilgan muammoga yechim topishdan boshlab, nazorat, o'z nazorat va to'g'ri qilish jarayonidan o'tkazilishini o'z ichiga oladi, sodda amallar bajarishdan murakkabroq, qidiruv uslubi bilan o'tkaziladigan muammolar uslubini o'rganish uchun vosita, talabalarning bilim, ko'nikma va ko'nikmalarni rivojlantirish uchun vosita, ularning mustaqil ta'limiga qaratilgan yo'nalishini ko'rsatadi" [8, 134-bet]. "Mustaqil ish" kontsepti juda murakkabdir, shuning uchun pedagogika adabiyotida uning birlashgan tushunchasini olmagan. Mustaqil ishning kontseptini tahlil qilish juda muhimdir, chunki A.A. Leontyevning fikriga qaraganda, hozirgi ta'lim jarayonida muammoli ta'lim tushunchasiga e'tibor qaratiladi, talabalarning mustaqil ta'limi yagona tizimda birgalikda o'qitilishining muammolarini yechishdir. Har bir bosqichdagi ta'lim jarayoni ta'lim maqsadlariga, o'qitishda mediatexnologiyalar asosida talabalarning yoshiga mo'ljallangan vazifalarini berish uchun mos qarorlarni (va ularni amalga oshirish uchun mos uslublarni) hal qilish" ni talab qiladigan yagona o'qitish tizimini o'rganish ko'rsatilgan masalaga e'tibor bilan yondashish muhim ahamiyatga ega.[11,24-bet]. Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishni o'rganishga bag'ishlangan nashrlarni tahlil qilish uchun ularning asosiy holatlarni ajratish mumkin bo'ladi, bu pedagogik jarayonning muhim nuqtai nazari hisoblanadi. Bu haqda yuqorida bayon qilinayotgan masalalarga qo'shimcha keltirish mumkin: Mustaqil ish talabalar tomonidan dars jarayonida va mustaqil holatda darsdan tashqarida amalga oshiriladigan ma'lumotlarni o'rgatishning turi sifatida tasavvur etiladi; uni bajarish uchun talaba o'qituvchining berilgan topshirig'i bilan amalga oshiriladi, lekin bu yerda o'qituvchining shaxsiy qatnashishi yo'q. Mustaqil ish shaxsiylikning muhim xususiyatlari, masalan, mustaqillik, fikr-mulohaza faoliyati, ishga oid ijodiy munosabat va boshqalarni rivojlantiradi. Mustaqil ishning har bir vazifasining maqsadi talabatomonidan tushunilishi kerak, ya'ni talabavazifani bajarish uchun o'z bilimlariga, mavzudagi ko'nikmalarga, uslublarga o'rtacha qarab qo'yadi, shuningdek o'quv vositalaridan foydalanishni o'rganadi. Mustaqil ish talabalarning ushbu ta'lim faoliyatini tizimli tashkil etish uchun ba'zi umumiy ta'lim-uslubiy ko'nikmalarga ega bo'lishi zarur. Mustaqil ishning ajralmas tarkibiy qismini aks ettiradi, tarkibiylik mustaqil ishni quyidagi didaktik talablarga javob beradi. Mustaqil ish tuzilmasi asosiy didaktik vazifalarni hal qilishga yordam beradigan ta'limiy jarayon masalan, talabalar tomonidan zarur va fanga oid kerakli ma'lumotlarni mustaqil ravishda olish, kengaytirish va maqsadli ta'lim asosida o'rganishga ega bo'lishi, shuningdek ularning o'rganganlarni amaliyotda qo'llashlari lozim. U asosiy didaktik tamoyillarga mos

kelishi kerak, shu jumladan, o'qituvchining ko'rsatmalari va amaliy mashg'ulotlar, nazariya va amaliyotni bog'lash, ijodiy faoliyat, yuqori ilmiy darajada ta'lim olish tamoyillariga ahamiyat berishi lozim.

Muhokama

Mustaqil ishning samaradorligi, unda uni o'rganishni barqaror va tizimli yetkazilishi bilan aniqlanadi, tasodifiy va epizodik emas. Bunday ta'limiy shartlar bajarilgandagina talabalar mustaqil ishning turli xil turlarini bajarishda mo'ljallangan qat'iy tajribani va ko'nikmalarni rivojlantirish va uning samaradorligini oshirishlari mumkin[10.22]. O'quv faoliyatining o'zini tashkil etishda talabalarning o'zlarini o'quv faoliyatini tashkil etish qobiliyatlariga oid o'quv faoliyatining muvaffaqiyatli asosiy omillarini, o'quv jarayonida talabalar tomonidan o'z harakatlarini nazorat qilish, faoliyatining ta'limiyb maqsadlarini va natijalarni to'liq tushunishga katta e'tibor bermoq kerak. O'quv faoliyatining o'zini tashkil etish - boshqa nazorat tizimlarining birlashmasi, OTMda o'zining qonuniy tizimlariga, o'quv jarayonim tuzilishi va murakkabliklari bo'lgan yangi ijtimoiy tuzilish darajasini maqsadli ta'lim asosida yaratish, o'quv faoliyatining o'zini tashkil etish jarayonida har qanday maqsadli, lekin birinchi navbatda tabiiy, mustaqillik xususiyati, o'zini tashkil etish jarayonlari nisbatan alohida ajralmasdir. Ularning eng muhim xususiyati - oldingi tajriba to'plamini yig'ish va uni foydalanish qobiliyatidir, shubhasiz, maqsadli jarayon sifatida ishlaydi. Shuning uchun o'quv faoliyatining o'zini tashkil etishni to'liq nazorat qilinishi mumkin emas, deb qaraladi. O'quv jarayonini tashkil etish tizimi sifatida barqarorlik tamoyili o'quv jarayoni asosiy faoliyatidir. Talabalarning amaliyot bilan to'g'ri bog'lanishiga o'ziga xos, o'quv jarayonini tashkil etish tizimi, talabalar faoliyatining oddiy elementlarini faqat o'qishning oxirgi bosqichida belgilab olish maqsadida tasavvur etilgan. Hozirda, kunda OTMda o'quv faoliyatini o'zini tashkil etishning qiziqarli shakllari yaratilgan (talabalar ilmiy Kengashlar faoliyatida ishtirok etish, o'qitilayotgan fanlar jadvalini to'g'rilash va boshqalar). Ammo, o'quv faoliyatini o'zini tashkil etishning ma'nosiga muvofiq ravishda amalga oshirilgan emas - obyekt va sub'ekt nazorati mos kelishi kerak. Shuning uchun, o'z-o'zini tashkil etish psixologik darajada ko'proq muhimdir, o'z-o'zini boshqarish darajasi, talabaning o'qituvchisi bilan birgalikda ishlab chiqishi uchun ta'limiy faolitan yuzaga keltiradi.

Natija

Talabalarning mustaqil ishini tashkil etishning turlari va tuzilishi mediatexnologik ta'lim jarayonlariga tatbiq etilishi va uning amaliyotdagi samarasi ta'limiy mexanizmga qaratilib, turli qismlarga bo'linadi:-asosiy auditoriyalarda (dars jarayoni, seminarlar, laboratoriya ishlari) mustaqil ishlash; -og'zaki berilgan o'quv topshiriqlarida, o'qituvchi ko'zida mustaqil ishlash (rejalashtirilgan maslahatlar, ijodiylik muloqotlari, taxtadoshlik va imtihonlar);- mustaqil ishlash darslarini amalga oshirish (o'quv va ijodiylik xususiyatlarida) [2.42]. Olib borilishni shaxsiy harakatlar misollari bilan tanishtirish bosqichlari quyidagilar: Birinchi bosqich - talabalarda foydali ehtiyojni yuzaga keltirish, o'zlashtirish samaradorligi, muvofiqiyatli faoliyatni tashkil qilish, shaxsiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yo'l qo'yish uchun tashqari manba bilan tanishtirish maqsadlarida o'tkaziladi. Ushbu bosqichning vazifalari: o'ziga xos qiziqish o'quv faoliyati, o'zlashtirish usullarini kuchaytirish. Ikkinchi

bosqich - o'zlashtirishning umumiy-ta'limiy maqsadlari, shaxsiy faoliyatlarini mobilizatsiya qilish, ularni ma'lumotlar bilan ishlashga, ma'lumotlarni ta'minlashga, ulardan ma'naviy yangi bilimlarni chiqarishga hamda unga ishonchli ish bajarishga qarshi uzoq muddatga qaratib harakat qilganini bajarish uchun maqsad qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Uchinchi bosqich - shaxsiy faoliyatda ta'limiy maqsadlarini umumiy, o'z-o'zini tashkil etishning rivojlanish hamda o'zlashtirish vazifalarini umumlashtirishga bag'ishlangan rivojlanishda muhim maqsadlardan biri. Talabalarning mustaqil ishlashini foydali vositasi, har tomonlamali pedagogik yangicha yondashish, mavzuga oid o'qitish jarayoni hisoblanadi, ta'limning maqsadli holatlari cheksiz ta'lim darajasining manbai bo'lgan uchu tezkor o'rnatishga qarshilik ko'rsatadi. O'quv faoliyatida, talaba kasbiy maqsaddagi vazifalarni mustaqil ishlash bilan baholanishini, o'qish navbatida o'z vazifalarini, maqsadlarini o'ziga xos ta'limiy ishlarni tanlash, ta'limiy maqsadlarni amalga oshirishda ko'rsatilgan kasbiy faoliyat ushbu amalga oshirish vazifalari sifati, ta'lim jarayoni ta'minotini bajarish oqibatida yuzaga keladi. [13.29]. O'qituvchining talabani psixologik va pedagogik o'rganishini boshqarish uchun o'ziga xos baholanish va yordam ko'rsatish usuli hisoblanadi, talabalarning shaxsiy ta'limiy, kasbiy qiziqishlari va rejalari ko'rsatish ishonchli aloqalarni shaxsiylashtirish va dallillarga muvofiq bajarish maqsadlangan, bunga kelgusida har bir talabani tanish, individual vazifalarni ishlab chiqish, ularning qiziqish va ehtiyojlarini ta'limiy maqsadda tashkil qilish lozim. Tizimli yondashuv talabalarning shaxsiy jarayonini ta'minlash tamoyili, ularni o'ziga xos ta'lim, kasbiy ehtiyoj va rejaga muvofiq qiziqishlari tashkil etadi. M.I. Rojkovning eng yuksak strategiyasi asosida, shaxsiy faoliyatlarning rivojlanishini ta'minlash uchun ta'lim faoliyatini ularning muvaffaqiyatlari, foydali o'zgarishlari bilan tafsilatlarini ko'rsatadi. OTMda mustaqil ta'limni muvaffaqiyatliliigi psixologik-pedagogik yondashuvlarga alohida e'tibor berilishi, talabalar nutqining ravonlashtirishini, ta'lim darajasining taraqqiyoti haqida harakat qilishni talab qilishga qo'yilgan. Ta'lim tizimidagi sub'ektlarning psixologik-pedagogik ko'rishda o'zaro aloqalarini kurish tamoyili. Kravets V.N. ta'rificha talabalarni ehtiyojlar bilan umumiy yo'nalishga mo'ljallangan mustaqil ish tashkil etish va intellektual muammolar uchun ijodkorlik fikrlari olib borish muhimdir. Bu uchun, ular o'zlarining modelidan foydalanishni tavsiya qilishdilar, ushbu model o'zlarining ijodkorlik jarayonini tavsif qilishi va quyidagi komponentlarni ko'rish mumkin: K. N. Tishkov, O. S. Koshelov, I. N. Merzlyakovning ko'rsatishicha, talabalar mustaqil ishlarining samaradorligi bir qancha shartlarni amalga oshirishga bog'liq.

Birinchi shart, o'quv rejalarining yuori saviyada tuzilishi shartdir, bu faqatgina kurslar kesimmida emas uning o'quv dasturiga mos ravishda o'rganishni emas, balki auditoriya va mustaqil ishlarni mos ravishda munosabatlashishni ham o'rgatadi. Bu joyda, turli xil mustaqil ishlarning qiyinchilik darajasi to'g'risidagi boshqa ishlar juda ahamiyatga ega. Bu tuzilishga jiddiy vaqt ajratishi, metodik adabiyotning mavjudligi, shuningdek, ta'lim tizimida milliy usullarni hisobga olganish lozim.

Ikkinchi shart - bu metodik ravishda ishni tashkil qilishdir. Yuqori kurslarga o'tish bilan bir qatorda talaba va o'qituvchi orasidagi munosabatlar talabani mustaqil ishlashiga ko'ra o'zgarishi kerakligini ta'minlash yo'li bilan o'tadi.

Uchinchi shart - talabalar o'quv-uslubiy adabiyotlar bilan ta'minlashdir, bu talabalar mustaqil ishlarni tashkil etish jarayoni tuzilgan bosqichga aylantirish uchun kerak. Bu qiziqishga yo'l qo'ymasdan, elektron nashrlar, o'qituvchilarning ma'ruza materiallari va internet resurslariga kirishni ya'ni o'quv resursinim o'z ichiga oladi, shuningdek, ta'lim tizimida mediateknologik yondashuv talabalarning o'zlarini ma'lumot qidirish, baholash va vaqtni samarali ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Talabalar mustaqil ishlarni boshqarishning bir qator shartlarni amalga oshirishni ta'minlashi kerak. Bu shartlar alohida o'quv, tarbiyaviy, rivojlanish funktsiyalarining auditoriyada va auditoriyadan tashqarida amalga oshirilishini ta'minlashga qaratiladi. OTMda mustaqil ta'limni boshqarishning zarurati pedagogik tizimning tuzilishi natijasida yuzaga keladi. Pedagogik ta'lim tizimning komponentlari, ta'limiy maqsadlari, bu maqsadlarni amalga oshiruvchi sub'ektlar, faoliyat, ularning o'rtasida paydo bo'lgan munosabatlar va ularni birlashtirish uchun mo'ljallangan boshqaruvlar yoki birlashtirishlar bo'ladi, bu ta'lim tizimning birligini ta'minlaydi.

Makro omillar (dekanat, fakultet kengashi)dan chiqarishni ta'minlaydi, ya'ni fakultetda umumiy koordinatsiyani ta'minlash, ya'ni uning tashkil etilishi, o'tkazilishi va nazoratini amalga oshirish; har bir mutaxassislik bo'yicha ishlarni o'z ichiga olgan o'quv rejalariga, o'quv soatlariga kirishlarini joylashtirish, kurslar va guruhlarini boshqarish, kafedralar, o'qituvchilar tomonidan nazorat o'rnatishining muddatlari to'g'risida jadvallar tuzish, kafedra hisobotlari, o'qituvchilar tomonidan mustaqil ishlarni amalga oshirish haqida eslatmalar ko'rsatib bo'rish muhim ahamiyatga ega.

Mezo omillar (kafedra) shu ishga qo'shilishni ta'minlaydi, ya'ni ta'lim dasturini o'rganish jadvallarini tuzishga qo'shiladi, ta'lim dasturlarini o'rganishning vaqtini, vazifalarini, muddatlarini va nazorat usullarini ko'rsatadigan to'g'ri ko'rsatmalar bilan kalendar rejalarini tuzish, kurs va guruhlar kesimida ishlash, o'qituvchilar tomonidan mustaqil ish tizimini amalga oshirish bo'yicha ta'limiy ishlarni boshqarish, ta'limda uslubiy komplekslarni ta'minlash uchun o'qituvchilar konsultatsiyalari jadvalini tuzish muhim ahamiyatga ega.

Mikro omil sifatida ta'lim tizimida mustaqil ta'lim faoliyatini boshqarishning sub'ekti bu o'qituvchidir. O'qituvchi mustaqil ishni tashkil etishning eng muhim shaxsiyati, u shu bilan shug'ullanadi, talabalarning o'zlashtirishini boshqaradi, shu bilan birgalikda shaxsiy va guruh darajasida talabalarni boshqaradi. V.M. Polonskiyning fikricha mustaqil ta'limni farqlash - bu ta'lim jarayonini talabalarning shaxsiy xususiyatlari, akademik darajalari, qiziqishlari va maqsadlarini hisobga olgan didaktik printsiplarni, ularni guruhlariga bo'lib ajratish va har bir guruh uchun ta'lim jarayonini farqlaydi.

XULOSA

Xulosa sifatida shuni aytish lozimki, ta'limning farqlanuvchi va o'xshash shartlaridan biri sifatida, ta'lim oluvchi masalalariga, ularning kasbiy rivojlanishi uchun eng qulay imkoniyatlarni yaratish sifatida ta'riflanadi. Farqlanuvchi ta'limni amaliy ko'rsatilishi davlat siyosatining asosiy printsiptir, masalan, ta'lim muassasalarining mustaqilligi va ta'limni demokratlashtirish. Farqlanuvchi ta'lim bu asosiy tamoyillarni ta'lim sohasidagi ularni amalga oshirishning potentsial tarkibiy qismi sifatida amalga oshiriladi, masalan, ta'limning adaptivlik va davom etishlik tamoyili. Bugungi kunda, ta'limda guruhlarini farqlanishi, oliy

ta'limning strategik ta'lim siyosatining muhim qismi sifatida haqiqiy ko'rinishda qabul qilinadi. Didaktika, ta'lim nazariyasining murakkab muddati o'quv usullarining tartiblanish xizmati usullarining tartibini, turini ajratmaslik muammolaridan biridir. Mustaqil ta'lim nazariyasi bo'yicha bir qancha guruhlardagi eng ahamiyatli kurslar kesimi o'rtasida foydalanilgan ta'lim turlarining guruhlarini ajratish asosida tuzilgan. Ushbu turdagi ta'lim, qayta, tanlovlarga yoki tanlovli fanblarida bo'lishi mumkin. Tanlovlarga talaba tanlov modullarini, turli fanlarni o'rganishni, qiziqishlari bo'yicha shaxsiy ta'limni o'rganishni va qiziqishlar asosida individual ta'limni o'z ichiga oladi. Tanlovli farqlanish talabalarikasbiy, maxsus yoki ko'p bosqichli guruhlariga taqsimlashni o'z ichiga oladi. Ichki farqlanish bitta darsda talabalarni ajratmasdan o'rgatish va talabalar shaxsiy va guruh xususiyatlari bilan ko'proq hisobga olish asosida amalga oshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axmedova M.E (hammualliflikda) Pedagogik mahorat va tibbiy pedagogikaning kasbiy kompetentligi. O'quv-uslubiy qo'llanma T.: "Tibbiyot nashriyoti matbaa uyi MCHJ, 2021-62-63b.(126)
2. Axmedova M.E. Modul-kredit tizimida mustaqil topshiriqlar tuzishning ilmiy-nazariy asoslari. Monografiya. "Tibbiyot nashriyoti matbaa uyi", MCHJ. Toshkent - 2022. 173 bet.
3. Axmedova M. (hammualliflikda) –Pedagogika. O'quv qo'llanma. T.: Fan va texnologiya nashriyoti. 2018. — 393 b (102-b).
4. Axmedova M.E.U.A.Tashkenbayeva., E.Suyunova Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti (Darslik) – T.: Tibbiyot matbaa, 2022.
5. Analiticheskiy obzor mejdunarodnix tendensiy razvitiya visshego obrazovaniya № 4 (iyul - dekabr 2002 g.) Izdaniya Sentra problem razvitiya obrazovaniya Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta [Elektronniy resurs]. – Rejim dostupa: <http://www.charko.narod.ru / index14/html>
6. Babanskiy, Yu.K. Metodi obucheniya v sovremennoy obsheobrazovatelnoy shkole [Tekst] / Yu.K. Babanskiy. – M.: Prosveshchenie, 1985. –224 s.
7. Baymetov, A. K. Nekotorie osobennosti individualnogo stilya v uchebnoy deyatel'nosti starsheklassnikov, obuslovlennye siloy vozbuditelnogo protsessa [Tekst] / A. K. Baymetov. – Perm, 1967. –245 s.
8. Verbiskiy, A. Samostoyatel'naya rabota studentov: problemi i opit // Visshee obrazovanie v Rossii. – 1995. – №2. – S. 137-145.
9. Voronin, A.S. Samostoyatel'naya rabota studentov: uchebno-metodicheskoe posobie dlya spetsialnosti 350500 - Sotsial'naya rabota [Tekst] /– Yekaterinburg: UGTU-UII, 2005. – 39 s.
10. Vyatkin, L.G. Samostoyatel'naya rabota uchashixsya na uroke [Tekst] / – Saratov: Izd-vo Sarat. un-ta, 1978. – 164 s.

11. Garunov M.G., Pidkasistiy P.I. Sushnost, sodержanie i metodi issledovaniya samostoyatelnoy raboti studentov [Tekst] / // Metodologiya i metodi issledovaniya problem pedagogiki visshey shkoli / Otv.red. V.I. Zagvyazinskiy. – Tyumen: TGU, 1980. – S.17-29.
12. Golubeva, E.A. Sposobnosti i individualnost [Tekst] /. – M.: Prometey, 1993. – 184 s.
13. Dorofeev, A.A. Pedagogicheskaya texnologiya differensirovannoy organizatsii samostoyatelnoy raboti kursantov. Avtoref. dis....kand. ped. nauk. – Bryansk, 1998. – 16 s.
14. Lex.uz. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son

E-mail: dilshodbeksobirov175@gmail.com

Tel: (97) 581 84 48